

WATER NAAR DE ZEE DRAGEN?

Als grondwaterwinning de boel droog houdt

Terwijl grote delen van Nederland in de afgelopen maanden verdroogden en akkerbouwers in de problemen kwamen, wordt er op verschillende plekken in Nederland grondwater naar de Noordzee geloosd. Dat pompen moet, maar kan het water geen betere bestemming krijgen?

HARRY VAN DOOREN

Grondwater heeft lange tijd een grote rol gespeeld in de Nederlandse maakindustrie. Het werd bijvoorbeeld gebruikt als koel- of proceswater. Grote bedrijven vroegen en kregen daarvoor een vergunning en betaalden vervolgens belasting over de onttrekking en lozing van dat water.

Tijden veranderen. Veel maakindustrie is uit Nederland verdwenen en in de kantoren van de kennis- en dienstensector die ervoor in de plaats kwam, is nauwelijks behoefte aan grondwater anders dan om te drinken. Maar stoppen met pompen is geen optie, omdat onze woningbouw is berekend op een grondwaterstand die onder meer door de onttrekking van grote bedrijven op peil wordt gehouden. Als de pompen worden stilgezet omdat er geen behoefte meer is aan het proceswater, kunnen kruipruimtes en kelders in de oude industriesteden blank komen te staan en kan via optrekkend vocht in de funderingen en muren een ongezond vochtig binnenklimaat ontstaan.

Blijven pompen

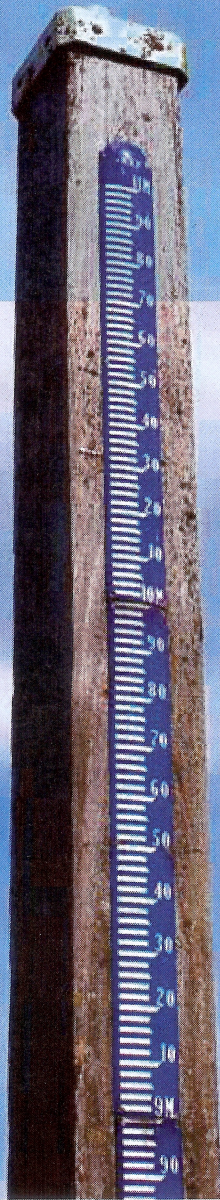
Eén van de grootste industriële grondwateronttrekkers in Nederland is DSM in Delft. Goed voor een vergunde hoeveelheid van 13,8 miljoen m³ water per jaar. Dat is ruim 1.500 m³ per uur; daarmee vul je in twee uur een Olympisch zwembad. DSM heeft dat water niet meer nodig en wil van de daarmee gemoeide kosten af (een paar miljoen voor de installatie en de belastingen). De stekker eruit trekken zal het ondiepe grondwaterpeil in Delft en omgeving flink doen stijgen, wat een veelvoud aan (schade)kosten met zich meebrengt. DSM moet dus blijven pompen uit de diepere grondwaterpakketten, maar wenst daarvoor niet in z'n eentje de rekening gepresenteerd te krijgen. Een vergunning is mooi, maar dat daaruit een eeuwigdurende *verplichting*

voortvloeit lijkt onredelijk. DSM kreeg van de rechter gelijk en kwam met de gemeente, provincie en het waterschap een regeling overeen, waardoor het grondwater blijft stromen en Delft en omgeving de voeten droog houden. Waarheen het ongebruikte water gaat? Naar de zee. Een duurzame oplossing moet nog steeds gevonden worden.

De zaak DSM

Thom van Eijck Safety Health & Environment Manager bij DSM: "Recente milieuwetgeving is sterk gericht op het tegengaan van verdroging. Dat is een van de redenen dat wij zijn gaan zoeken naar alternatieven voor grondwater. Dat hebben we gevonden in koeltorens waarin we leidingwater koelen met lucht. Toen wij bij de provincie aangaven te willen stoppen met het oppompen van grondwater, brak paniek uit omdat werd gevreesd voor een stijging van het grondwaterpeil. Volgens onze eigen onderzoeken was die vrees ongegrond – wij halen dat water van 40 meter onder het maaiveld en daar zitten nog een paar stevige grondlagen tussen - maar de overheid vond dat wij moesten blijven pompen. Dat is een vreemd standpunt. Een vergunning is een recht, geen plicht. Dan zou je er een concessie van moeten maken met een winplicht. Daarin kregen we gelijk van de rechter. Daarna begon bij alle partijen het besef te ontstaan dat een gezamenlijke oplossing noodzaak is. DSM heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid, we willen niet dat Delft onderloopt. We hebben vanuit die verantwoordelijkheid de pompinstallatie geschonken aan de overheid en die heeft vervolgens aan ons gevraagd om die zelf te blijven bedienen. Dat doen we tegen kostprijs. Het is voorlopig een contract van vijf jaar met gemeenschappelijke regeling beheer grondwateronttrekking Delft noord, een overheidsverband met het Hoogheemraadschap Delfland, de Provincie en de gemeenten Delft, Rijswijk en Den Haag."

Stoppen met pompen is geen optie waar woningbouw is berekend op een grondwaterstand die onder meer door de onttrekking van grote bedrijven op peil wordt gehouden

Bizar

Ook elders verdwijnt opgepompt water onbenut, bijvoorbeeld in greppel en sloot. Een bizarre situatie in een tijd dat delen van Nederland na een extreem zon-

Een vergunning voor grondwateronttrekking is mooi, maar dat daaruit een eeuwigdurende verplichting zou voortvloeien lijkt onredelijk.

nige en regenarme lente met droogte kamp. Het lozen van ongebruikt grondwater is een systeem met hoge kosten en geringe baten, in stand gehouden door de belastingbetaler (die daar gelukkig in de meeste gevallen geen weet van heeft).

Hydroloog Rimbaud Lapperre van milieuvadvisiebureau Landslide bestudeert de mogelijkheden van een duur-

zamere oplossing voor dit complexe probleem. “De meest duurzame toepassing is het grondwater geschikt te maken voor gebruik als drinkwater. Als je alle kosten van de gebruikelijke drinkwaterwinning afzet tegen de kosten van een lokale variant, waardoor je geen kostbaar water meer hoeft te lozen tegen een hoge prijs, is er wellicht een *business case*. Complicerende factor daarbij kan wel de aanwezigheid van grondwaterverontreinigingen zijn.” Een andere kansrijke toepassing is volgens Lapperre Koude en Warmte-Opslag (KWO) voor kantoorcomplexen en industrieterreinen in de steden die met het grondwaterpeil worstelen. “Je moet naar een systeem, waarbij duurzame toepassingen voor overtollig grondwater worden gestimuleerd, bijvoorbeeld door een belastingvrijstelling voor het samenbrengen van vraag en aanbod. Nu lozen we grondwater in de rivier, terwijl een paar kilometer verderop natuurgebieden liggen te verdrogen. Dat is een gemiste kans.” Hij stelt dat je in de probleemgebieden ook zou kunnen afwijken van de plicht om bij nieuwbouw te zorgen dat regenwater in de bodem wordt geïnfilteerd, omdat het daarmee bijdraagt aan een hoger grondwaterpeil. Lapperre zet, in dit verband, zelfs vraagtekens bij het versneld vervangen van de oude poreuze betonnen rioolbuizen door lekvrije pvc-leidingen. “Een deel van het grondwater wordt door het oude systeem namelijk opgenomen en afgevoerd, bij pvc kan niks van binnen naar buiten, maar ook niet andersom.”

Lapperre constateert een bereidheid van gemeentes, provincies, waterschappen en betrokken bedrijven om het probleem integraal aan te pakken, maar tegelijkertijd een terughoudendheid om het voortouw te nemen. “Wie bijdraagt aan de financiering van oplossingen laadt de verdenking op zich medeschuldig te zijn aan het probleem. Daarmee zit er een rem op het vinden van noodzakelijke oplossingen.” De hydroloog hoopt dat de Internationale Waterweek, dit najaar, de start zal zijn van een grensoverschrijdend deskundigenplatform. Hij heeft hiertoe een abstract ingediend en hoopt dat de internationale jury het thema op de agenda zet. “Wij zijn namelijk niet de enigen die met dit probleem kampen. In Berlijn zorgde de drinkwaterwinning en (oorlogs)industrie voor een enorme daling van het grondwaterpeil. Sinds de periode 1935 - 1940 is het grondwaterpeil er alweer 9 meter gestegen!”

DREAMSTIME